

Nej till nytt jobbskatteavdrag

Allt tyder på att jobbskatteavdrag skapar fler jobb. Problemet är att avdraget urholkar de offentliga finanserna. Det borde regeringen vara tydligare med.

Jobben blir sannolikt den dominerande frågan i nästa valrörelse. Det gör frågan om ett femte steg i jobbskatteavdraget i syfte att främja sysselsättningen aktuell. Regeringen anger fortfarande som sin ambition att avdraget ska utökas men med reservationen att ekonomin måste tillåta det. Det finns därför skäl att analysera konsekvenserna av ännu ett avdrag.

En första fråga gäller hur effektiva jobbskatteavdrag är för att skapa fler jobb. Ett stort antal studier i andra länder – främst USA och Storbritannien – tyder på att åtgärden har avsevärda effekter. Dessa studier har utnyttjat att bara vissa grupper – till exempel ensamstående föräldrar – fått avdragen. Man har sedan jämfört sysselsättningsutveckling för dessa grupper med den för andra grupper.

Sådana studier har inte varit möjliga i Sverige eftersom vårt jobbskatteavdrag utgår till alla med arbetsinkomster. Därför har bedömningarna främst baserat sig på modellberäkningar. Dessa tyder på betydande effekter på lång sikt: en ökning av sysselsättningen med mer än 2 procent.

Ett annat sätt att studera effekterna i Sverige är att utnyttja det faktum att personer över 65 år får ett mycket större jobbskatteavdrag (ungefär det dubbla) än personer under 65.

Det har gjorts av Lisa Laun i en mycket väljordad studie vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Hon har undersökt skillnaden i sysselsättning efter 2007, då jobbskatteavdraget infördes, mellan personer som fyllt 65 år precis före ett årsskifte (och därför fått det högre avdraget) och personer som fyllt 65 år precis efter årsskiftet (och därför inte fått det högre avdraget) och jämfört den med skillnaden i sysselsättning mellan grupperna innan det fanns några jobbskatteavdrag. Slutsatsen är att det förhöjda avdraget för äldre lett

Säg som det är. Foto: Pontus Lundahl/Scanpix

till 1,5 procentenheters högre sysselsättningsgrad (sysselsättning i procent av befolkningen i åldersgruppen) under året efter 65-årsdagen.

En komplikation är att det högre jobbskatteavdraget för äldre infördes samtidigt som arbetsgivaravgifterna för samma grupp sänktes kraftigt 2007. Om man antar att det förhöjda avdraget och de lägre arbetsgivaravgifterna bidragit lika mycket till att öka sysselsättningen, är jobbskatteavdragets effekter enligt Launs studie mindre än enligt utländska studier. Antar man att endast avdraget påverkat antalet jobb, är den skattade effekten mer i linje med utländska resultat. I varje fall ger Launs arbete stöd för att jobbskatteavdrag verkligen ger goda resultat också i Sverige.

Men positiva sysselsättnings effekter räcker inte för att motivera ytterligare jobbskatteavdrag. Även andra konsekvenser måste vägas in.

En central sådan gäller möjligheterna att finansiera de offentliga utgifterna. Även om jobbskatteavdrag leder till att fler kommer i arbete och betalar skatt, så har de en betydande nettokostnad för de offentliga finanserna.

Enligt Launs beräkningar var självfinansieringsgraden för det högre avdraget för äldre (den del av skattesänkning-

Även om jobbskatteavdrag leder till att fler kommer i arbete och betalar skatt, så har de en betydande nettokostnad för de offentliga finanserna.

en som finansierade sig själv genom att fler betalade skatt) bara 13 procent ifall man antar att avdraget och de sänkta arbetsgivaravgifterna hade lika stora effekter på sysselsättningen. Finansdepartementet brukar räkna med en något högre självfinansieringsgrad på 20–30 procent, men också den är låg.

Konjunkturinstitutet bedömer i sin senaste rapport att det under åren 2015–2017 kommer att krävas budgetförstärkningar på nästan 30 miljarder kronor om överskottsmalet för de offentliga finanserna på 1 procent av BNP över en konjunkturcykel ska nås. Om man skulle ha den mycket rimliga ambitionen att realvärdesäkra de offentliga utgifterna, så att den offentliga konsumtionen (skola, vård, omsorg och så vidare) ökar i takt med antalet barn och äldre, och transfereringarna (som arbetslöshetsersättning och barnbidrag) följer priserna, krävs det enligt Konjunkturinstitutet skattehöjningar på nästan 70 miljarder kronor.

I ett sådant läge är det svårt att se något utrymme för ett femte jobbskatteavdrag som gissningsvis skulle kosta 10–15 miljarder kronor. Det skulle allvarligt urholka förmågan att finansiera de offentliga utgifterna.

En del av regeringens argumentation kan karakteriseras på följande sätt:

1. Det krävs fler i arbete och en åldrande befolkning ska kunna försörjas.
2. Jobbskatteavdraget är en effektiv metod att få fler i arbete.
3. Därför är jobbskatteavdraget ett bra medel att hantera de påfrestningar på statsfinanserna som den demografiska utvecklingen innebär.

Detta är förstås en helt felaktig logik, eftersom jobbskatteavdrag innebär minskade skatteintäkter även om jobben blir fler. Regeringen borde i stället öppet redovisa den målkonflikt som finns mellan att öka sysselsättningen genom jobbskatteavdrag och att tillgodose de krav på ökade offentliga utgifter som kommer att ställas i framtiden.

Lars Calmfors är professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.